

Kanta-palveluiden ja THL:n tilasto- ja rekisteritoiminnan yhteensovittaminen vuosina 2021 – 2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Institutet för hälsa och välfärd
Finnish Institute for Health and Welfare
PL / PB / P.O. Box 30 • FI-00271 Helsinki, Finland
Puh/tel +358 29 524 6000
www.thl.fi

Kanta-palveluiden ja THL:n tilasto- ja rekisteritoiminnan kehittäminen vuosina 2021–2023

Lähivuosille tarvitaan tiekartta, joka kokoaa sote-tiedonhallinnan kansallisen kehittämisen kohteet ja niiden toteutusten aikataulun, jotka luovat pohjaa sote-tietojohdamiselle nykyistä tehokkaammin.

THL:n tehtävänä on toteuttaa valtakunnallisia, lakisääteisiä sote-tiedonkeruita ja tiedonhallintapalveluita yhtenäisenä kokonaisuutena, jotta pystymme vastaamaan strategisen ohjauksen ja sote-asiakaspalveluiden sekä sote-uudistuksen alueellisiin tietotarpeisiin laadukkaasti ja oikea-aikaisesti. Olemassa olevan sote-tiedon laajemmilla hyödyntämiskäytöksillä voidaan tukea sote-haasteiden tiedollisia tarpeita. Tietoa tarvitaan esimerkiksi hyvinvointialueiden palvelutarpeiden ennakointiin ja palvelujen vaikuttavuuden arviointiin. Nykyinen tietotuotanto ei ole vielä riittävän kattavaa tietojohdamisen tarpeisiin eli myös uutta tietoa tarvitaan. Sosiaalihuollon rekisteriuudistus sekä ensihoitoon liittyvien tietojen kokoaminen ovat esimerkkejä käynnissä olevista tietotuotannon laajennuksista.

Nykyään tietoa on jo runsaasti sekä Kanta-palveluissa että THL:n tietovarannoissa. Tietojen hyödyntäminen paranee, kun tarvittava tieto yhdenmukaistetaan myös toisiokäytön tarpeita vastaavaksi, tietojen kirjaamisen laatua parannetaan ja Kanta-tiedon toisiokäyttöön liittyvät tekniset käyttöympäristöt ja laaduntarkastusprosessit on toteutettu. Myös ajantasaiset säädökset mahdollistavat toisiokäytön. THL:n tiedonkeruita muutetaan toteutettavaksi Kanta-palveluiden kautta niiltä osin, kun se on mahdollista. Tämä työ etenee suunnitelmallisesti ja vaiheittain.

Tavoitteet

Lähivuosina kansalliset toimijat (Kela ja THL) rakentavat ICT-infraa, harmonisoivat sosiaali- ja terveydenhuollon ensiö- ja toisiokäyttöön tarvittavia tietosisältöjä sekä kehittävät sote-asiakastietojen kirjaamista yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Ensisijaisesti kehitetään niitä tietosisältöjä, joita tarvitaan sote-toiminnan seurannassa, arvioinnissa ja vertailussa. Kansallinen ICT-infra tulee rakentaa palvelemaan pitempiaikaisia tavoitteita, joten rakentaminen joudutaan vaiheistamaan.

Vaiheistusta tarvitaan myös siksi, että lainsäädäntö ei vielä mahdollista esimerkiksi kaikkien toisiokäytössä tarvittavien tietojen saamista suoraan Kelan Kanta-palveluista THL:n tilasto- ja rekisteritoimintaan. THL:n on kuitenkin pystyttävä vastaanottamaan huomattava osa nykyisistä tilasto- ja rekisteritiedoista keskitettyinä Kanta-poimintoina.

Kanta-palveluiden ja THL:n tilasto- ja rekisteritoiminnan yhteensovittamisen ensimmäisenä vuonna täydennetään THL:n kansallista sote-tietopohjaa harmonisoimalla sen tietosisältöjä ja varmistamalla tietopohjan yhteentoimivuus. Toivo (Tiedolla ohjaaminen, johtaminen ja valvonta) -ohjelman VALTAVA-hanke vauhdittaa jo ensimmäistä vaihetta. Tietosisältöjen ja -rakenteiden harmonisoinnilla ja ICT-infran kehittämisellä luodaan pohja hyödyntää kertakirjattua tietoa. Tässä suunnitelmassa sote-tietopohjalla tarkoitetaan Kanta-palveluiden kautta saatavia tietoja sekä THL:n tilasto- ja rekisteritietojen keruun kautta saatavia tietoja ja niiden yhdistämistä siltä osin, kun niitä tarvitaan tietojohdamisessa.

Vuosien 2021–2023 toimenpiteet voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: kansallinen tietopohja (kuva 1), muutoksen varmistaminen (kuva 2) ja ohjaus (kuva 3).

Yhteensovittamisen tavoitteena on saada vaiheittain tiedot THL:n tilastoihin ja rekistereihin Kanta-palveluiden kautta. Näin THL voisi vaiheittain luopua niistä erillisistä, tilastoihin ja rekistereihin liittyvistä tiedonkeruista, joiden tiedot pohjautuvat ensiökäytön tietoihin ja jotka saadaan Kanta-palveluiden kautta. Yhteensovittamistyö aikataulutetaan ja vaiheistetaan. Ensimmäisessä vaiheessa yhteensovitetaan sote- toiminnan seurannassa tarvittavat keskeiset helposti yhtenäistettävät tiedot. Yhteensovittamisessa huomioidaan vaiheittain myös sote-toiminnan arvioinnissa ja vertailussa sekä toiminnan kehittämisessä ja laadun parantamisessa tarvittavat tiedot.

Seuraavassa vaiheessa paneudutaan eri rekisteri- ja Kanta-tietojen edelleen harmonisointiin sekä sote-ammattilaisten kirjaamisen tuen vahvistamiseen.

Kanta-tiedot täydentävät kansallista sote-tietopohjaa

Kansallista sote-tietopohjaa täydennetään harmonisoimalla ensiö- ja toisiokäytön tietorakenteita, termistöjä ja luokituksia niin, että ne ovat yhdenmukaisia suhteessa Kanta-palveluihin sekä THL:n tilastoihin ja rekistereihin. Kansallisen tietopohjan hyödyntämisen mahdollistaa Kelan ja THL:n välinen tehokas tiedonsiirto ja käyttöympäristö. Hyödynnettävyys todennetaan piloteilla, jotka alkuvaiheessa toteutetaan Valtava-hankkeen projekteissa.

Tekniset käyttöympäristöt	2021	2022-2023
	Kelan ja THL:n välinen tiedonsiirto ja käyttöympäristö	Tavoitearkkitehtuurin mukainen tiedonsiirto ja käyttöympäristö
	Kanta-tietojen hyödynnettävyyden pilotointi	Kanta-tietojen hyödyntäminen
	Tietotuotantomalli	

Tietopohjan harmonisointi	2021	2022-2023
		Tietorakenteet, koodistot ja luokitukset
		Sosiaalihuollon rekisterit
		Ensihoidon tiedot
		Hilmo-rekisterit
		Muut rekisterit ja tiedonkeruut
		Laaturekisterit

Kuva 1: Kansallisen sote-tietopohjan täydentämisen ja yhteentoimivuuden toimenpiteet vuonna 2021 ja vuosina 2022-2023

Muutoksen tukeminen

Tietojen laatu on ensisijaisen tärkeää. Asiakas- ja potilaspalvelutilanteissa laadukas kirjaaminen, järjestelmien toteutuksessa huomioidut kansalliset määräykset ja niiden tuki kirjaajalle sekä kansallisten kirjaamisohjeiden yhtenäistäminen varmistavat tallennetun tiedon laatua. Kirjaamista tuetaan sitä mukaa, kun kunkin tietosisältökokonaisuuden harmonisointi etenee.

Sote-organisaatioiden näkökulmat tietosisältöjen tarpeesta ja realistisesta toteuttamisesta järjestelmiin saadaan entistä paremmin esiin yhteistyöverkostoissa. Yhteistyössä voidaan toteuttaa myös rekisteritietojen analysointia ja tietojen laaduntarkastusta.

Asiakasorganisaatioille suunnattuja viestintäsuunnitelmia kehitetään yhtenäisesti. Esimerkiksi sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston käyttöönotto ja kirjaamisen ohjaaminen asiakirjarakenteiden avulla ovat isoja toiminnallisia muutoksia sosiaalihuollon toimijoille, joten viestinnällä, koulutuksella ja muulla yhteistyöllä on iso merkitys myös syntyvän asiakastiedon laatuun ja siten myös tiedon toisiokäyttöön.

Kirjaamisohjeiden yhdenmukaistaminen	2021	2022-2023
	THL:n kirjaamisohjeiden arviointi ja tarkastaminen	Kirjaamisohjeiden päivitys ja yhdenmukaistaminen Hilmo-oppaat ja muut rakenteisen kirjaamisen oppaat
Verkostoyhteistyö ja viestinnän kehittäminen	2021	2022-2023
	Kokonaiskuva yhteistyöverkostoista	Tietotuotantoa tukeva verkostoyhteistyö
	Yhteinen asiakasviestintä (THL-Kela-STM)	

Kuva 2: Muutoksen tukemiseen liittyvät toimenpiteet vuonna 2021 ja vuosina 2022-2023

Yhteistyö ja koordinointi

Kanta-palveluiden ja THL:n tilasto- ja rekisteritoiminnan yhteensovittamisen toimeenpanon taustalle tarvitaan kansallinen suunnitelma kokonaisuudesta, jotta voidaan luoda tarvittavia hallinta- ja koordinointimalleja, jotka helpottavat sote-tiedonhallinnassa tarvittavaa, kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja päätöksentekoa sekä yhteistyötä ja viestintää kansallisten toimijoiden ja sote-toimijoiden välillä.

Osakokonaisuuksien kehittämistä niiltä osin, kun ne vaikuttavat laajasti sote-palveluihin, voidaan edistää esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintaan liittyvien konseptointien avulla. Konseptointi tehdään ennen uuden Kanta-palvelun tai niihin liittyvien asiakas- tai potilastietojärjestelmien merkittävän toiminnallisuuden tai sisällön kehittämistä tai päätöstä merkittävästä muutoksesta olemassa olevaan palveluun.

Sote-tiedonhallinnan ja toiminnan kohdennetut suunnitelmat	2021	2022-2023
Konseptoitavien kohteiden kiinnitys		Konseptoitavien kohteiden kiinnitys
Työ- ja toimintakykytieto		Konseptoitavien kohteiden kiinnitys
Muut sovitut kohteet		Sovittujen kohteiden konseptointi

Hallintamallit ja laaduntarkasteluprosessi	2021	2022-2023
Ensiö- ja toisiokäytön tietosisältöjen hallintamallit		Hallintamallien arviointi ja päivittäminen
So ja te tiedonkeruun kehittämisspolkujen hallintamalli		
Yhteistyö tiedonkeruiden välillä ja työn koordinointi		Hallintamallin mukaisen yhteistyön jatkaminen
Systemaattisen laaduntarkastelu- prosessin luominen Kanta-tiedoille		Laadun tarkastelu sovitun prosessin mukaisesti ml. verkostoyhteistyö

Kuva 3: Yhteistyön ja koordinoinnin toimenpiteet vuonna 2021 ja vuosina 2022-2023

Hyödyt

Tiekartta tarvitaan, jotta STM, THL ja Kela voivat budjettivalmistelussa varautua organisaatiokohtaisiin toimenpiteisiin, ohjelmien ja hankkeiden rahoitukseen sekä yhteistyöhön keskenään ja sidosryhmien kanssa. THL:n tietovarantojen ja Kanta-palveluiden kehittäminen kansallisiksi, yhteentoimiviksi tietovarannoksi, edellyttää tietosisältöjen ja niihin liittyvien toiminnallisuuksien sekä teknisten toteutusten kehittämistä, priorisointia ja hankkeistamista.

Kansallisesti yhtenäisestä tietopohjasta hyötyvät kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon vastuutahot, sote-ammattilaiset sekä kansalaiset. Tiekartta tukee resurssien suuntaamisesta päättävää ministeriötä arvioimaan ja mitoittamaan vaiheittaisen etenemisen. THL:n ja Kelan yhteistyö tiivistyy yhteisiin päämääriin, kun tekniset ja sisällölliset ratkaisut ovat yhteensovitettu.

THL:n viranomaistyö valtakunnallisten tilastojen ja rekisteritietojen kerääjänä sekä sote-tietorakenteiden ja -tiedonhallinnan kehittäjänä saa kulloinkin käyttötarkoituksenmukaiset kehittämiskohteet ja realistisen aikataulun. Tämä tehostaa myös yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan kanssa. Laadukasta tietoa tarvitsevat eritoten palveluista vastaavat johtamisen tukena sekä palveluissa toimivat sote-ammattilaiset, jotta palvelut on järjestetty asiakkaan parhaaksi ja laadukkaasti.